

Ostokokeet osana vähittäismyyntin
ikärajavalvonnan tehostamista

**Koeostajien perehdytys:
Tietoa alkoholista-, tupakka- ja
nikotiinituotteista sekä rahapelaamisesta**

Alkoholin riskikäyttö, päivittäinen tupakointi, huumeiden käyttö ja rahapelaaminen riskitasolla on edelleen yleistä

(20–54-v.
AUDIT-C):
29 %

(20–64-v.
päivittäin):
14 %

(15–69-v.
30 pvän aikana):
3 %

Yhteys
Mielen-
terveyden
häiriöihin

(15–74-v., SOGS):
11 %

ALKOHOLI AIHEUTTAA HAITTOJA

- Alkoholin kertakäyttöön liittyy akuutteja haittoja: humalatila esimerkiksi heikentää reaktionopeutta, tarkkaavaisuutta, muistia ja keskittymiskykyä.
- Alkoholin jatkuvaan käyttöön liittyy kroonisia terveystahaittoja, mm. verenpaineen nousu, vahingot maksalle, erilaisten syöpien riskin kohoaminen, unen häiriintyminen, painonhallinnan haasteet sekä erilaiset mielenterveyden häiriöt kuten ahdistuneisuus, mielialan muutokset tai psykoottinen oireilu.
- Lisäksi käytöstä voi seurata myös erilaisia sosiaalisia ongelmia, kuten riitoja, läheisten laiminlyöntiä, taloudellisia ongelmia tai haasteita opinnoissa tai työelämässä suoriutumisessa.

ALKOHOLIHAITAT KOSKEVAT USEITA

- Noin 560 000 suomalaista käyttää alkoholia niin, että heillä on kohonnut pitkäaikaisten terveyshaittojen riski.
- Noin 2 600 000 suomalaista on kokenut haittoja muiden juomisesta lähipiirissä tai julkisissa tiloissa. Tämä tarkoittaa lähes joka toista Suomalaista.
- Alkoholin kokonaiskulutus on pääsääntöisesti vähentynyt vuodesta 2007 lähtien. Tämä selittyy muun muassa useilla alkoholiveron korotuksilla ja vuoden 2020 matkustajatuonnin vähenemisellä. Alkoholijuomien kokonaiskulutus oli 9,2 litraa sataprosenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneellä asukasta kohti vuonna 2020.

HUMALAJUOMINEN VÄHENEEE 1/2

- Alkoholin kokonaiskulutuksen vähennyttyä vuodesta 2008 on myös humalaan juominen vähentynyt. 2000-luvulla on vähentynyt erityisesti alle 30-vuotiaiden miesten ja alle 50-vuotiaiden naisten humalajuominen.
- Suomalaiset juovat edelleen eurooppalaisittain suuria alkoholimääriä kerralla. Kaikkein suurimpia maksimimääriä juovat 20–29-vuotiaat.

HUMALAJUOMINEN VÄHENEEE 2/2

- Myös nuorten humalajuominen on vähentynyt. Nuorista noin puolet 15–16-vuotiaista oli juonut vähintään kuusi annosta kerralla 30 viime päivän aikana vuonna 1999. Vuonna 2019 näin teki 22 prosenttia nuorista.
- Nuorillakin riskialttiimpi alkoholinkäyttö polarisoituu: Vuonna 2017 noin 18% lukiolaisista ja 28% ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista oli juonut viimeisen 30 päivän aikana tosi humalaan asti.

ALKOHOLIJUOMIEN MYYNTI-IKÄRAJOJA KANNATETAAN LAAJASTI

- Puolet väestöstä pitää vallitsevaa alkoholipolitiikkaa sopivana. Väestöstä 56 prosenttia pitää nykyisiä alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina
- Alkoholijuomien myynti-ikärajoja kannatetaan laajasti. Yli yhdeksän kymmenestä vastanneesta (91 %) piti mietojen alkoholijuomien ja viinien ikärajaa sopivana. Väkevien alkoholijuomien ikärajaa piti sopivana 83 prosenttia vastaajista.

TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEET 1/4

- Sekä nuorten että aikuisten tupakointi on vähentynyt
- Päivittäin tupakoi
 - 5 % yläkoulun 8.-9. luokkalaisista
 - 2 % lukiolaisista
 - 18 % ammattiin opiskelevista
 - 12 % työikäisistä (20-64-v.)
- Jotain tupakkalain alaista tuotetta on kokeillut
 - 36 % yläkoulun 8.-9. luokkalaisista
 - 43 % lukiolaisista
 - 67 % ammattiin opiskelevista

TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEET 2/4

- Nikotiini aiheuttaa voimakkaan riippuvuuden
 - Osalle nuorista riippuvuuden ensi merkit ilmenevät jo kuukaudessa epäsäännöllisen käytön jälkeen
 - Riippuvuus tuo mukanaan vaikeuden lopettaa sekä vieroitusoireet, kuten keskittymisvaikeudet ja ärtyneisyyden, jotka haittaavat arkea ja esimerkiksi opiskelukykyä

TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEET 3/4

- Kaikki tupakka- ja nikotiinituotteet ovat terveydelle haitallisia
 - Tupakka sisältää nikotiinin lisäksi syöpää aiheuttavia ja muita haitallisia yhdisteitä
 - Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö kuormittaa koko elimistöä heikentäen mm. hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa
 - Myös säännöllinen tupakansavulle altistuminen vaurioittaa elimistöä ja lisää useiden sairauksien vaaraa

TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEET 4/4

- Tupakan aiheuttamiin sairauksiin kuolee maailmanlaajuisesti yli 8 miljoonaa ihmistä vuosittain
- Tupakantuotanto vaikuttaa kielteisesti ilmastonmuutokseen
 - Tupakkaviljelmien tieltä kaadetaan metsiä
 - Tupakan viljely köyhdyttää maaperää
 - Tupakan lehtiä kuivatetaan polttamalla puuta ja hiiltä, mikä aiheuttaa päästöjä
 - On laskettu, että jos tupakan sijasta viljeltäisiin ruokakasveja, saataisiin ruokittua yli 19 miljoonaa ihmistä.
- Tupakantumppi on maailman yleisin roska

RAHAPELAAMINEN

- Rahapelaamiseksi kutsutaan kaikkea sellaista pelaamista jossa pelin voitto tai tappio on rahaa tai rahan arvoista (esim. raaputusarvat, toto, lotto, urheiluviedonlyönti, rahapeliautomaatit, nettipokeri)
- Rahapelaaminen on Suomessa yleistä, valtaosa aikuisväestöstä pelaa rahapelejä jossain muodossa
- Suurin osa on harmitonta viihdepelaamista, mutta rahapelaaminen voi myös muuttua ongelmaksi

Tiesitkö?
Peluuri auttaa rahapelaajia ja heidän läheisiään:
Puh. 0800 100 101
Avoinna ma-pe klo 12-18

RAHAPELIONGELMA

- Ongelmallinen rahapelaaminen on rahankäytön ja ajankäytön kannalta liiallista pelaamista joka vaikuttaa kielteisesti pelaajaan, läheisiin, sosiaaliseen ympäristöön
- Suomalaisista noin 3 % on rahapeliongelma ja noin 11 % pelaa rahapelejä riskitasolla. Noin viidenneksellä on läheinen jolla on ollut ongelmapelaamista.
- Rahapeliongelmat voivat vaikuttaa esimerkiksi lähisuhteisiin, fyysiseen terveyteen, mielenterveyteen, talouteen, työelämään

RAHAPELAAMINEN SUOMESSA

- Rahapelaaminen koetaan suomalaisessa yhteiskunnassa normaalina ja arkipäiväisenä ja rahapelit ovat helposti saatavilla arkiympäristöissämme (esim. kaupat, kioskit, huoltoasemat) ja niitä myös markkinoidaan
- Rahapelaamisen hallinnan ongelmat mielletään usein pelkästään pelaavan yksilön ongelmiksi. On tärkeää tiedostaa myös yhteisön ja yhteiskunnan vaikutus ja vastuu
- Rahapeliongelmat kytkeytyvät sosiaaliseen eriarvoisuuteen. Esim. nuoret, peliongelmia jo kokeneet, sekä sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevat ovat erityisen alttiita rahapeleistä aiheutuville haitoille

RAHAPELAAMISEN IKÄRAJA

- Ikärajavaltvonta on tärkeä osa nuoriin kohdistuvaa rahapelihaittojen ehkäisemistä
- Rahapelaaminen on alle 18-vuotialta kielletty. Lain mukaan myyjällä on velvollisuus kieltäytyä myymästä ikärajavaltvottavia tuotteita alaikäisille ja, jos hän epäilee tuotteiden luovuttamista tai välittämistä alaikäiselle.

USKOMUKSET RAHAPELEISTÄ 1/2

- Rahapelaamiseen liitetään usein virheellisiä uskomuksia voiton todennäköisyydestä ja siitä, mikä vaikuttaa voittoon.
- Jokainen pelikerta on satunnainen, eikä seuraavan pelikierroksen lopputulos ole yhteydessä edelliseen kierrokseen
 - Esim. lottonumerorivi tai rahapelikone eivät tuo voittoa sen todennäköisemmin mitä useammin niitä pelaa eikä edellinen pelikierros mahdollista johtopäätöksiä seuraavaan pelikierroksen tuloksesta
 - Mitä enemmän pelikierroksia pelaa, sitä todennäköisemmin jää lopulta häviölle. Ainoa joka hyötyy lukuisten pelikierroksen pelaamisesta on pelin järjestäjä

USKOMUKSET RAHAPELEISTÄ 2/2

- Peleissä pyritään herättämään pelaajassa tunne, että voiton todennäköisyys on todellista suurempi
 - Esimerkiksi hedelmäpelissä tai raaputusarvassa symbolien avulla annetaan kuva, että voitto oli lähellä mikäli sai kaksi kolmesta voittoon tarvittavasta symbolista.
- Rahapelien palautusprosentti ei kerro yksittäisestä pelikerrasta mitään. Se kertoo teoreettisella tasolla palautusten todennäköisyydestä.
 - Esimerkiksi 90 % palautusprosentti tarkoittaa, että pelinjärjestäjä ottaa itselleen kaikkien pelaajien kaikesta panostetusta rahasta keskimäärin 10 %